

Botos Katalin:

Vita az MNB tőkehiányáról

<https://www.youtube.com/watch?v=DZdNvB6JnlQ>

Egy roppant izgalmas kérdés képezte **egy kerekasztal beszélgetés** tárgyát a közelmúltban az egyik nyilvános fórumon. Surányi György és egykori helyettese, Bodnár Zoltán valamint Róna Péter cseréltek eszmét. A beszélgetés arról szólt, hogy vajon hogyan **működhet és működhet-e a Magyar Nemzeti Bank, ha hosszú ideje fennálló vesztesége miatt elolvadt a jegyzett tőkéje...** Az ECB – kicsit köznapi kifejezéssel szólva – *nem szereti ezt*, és arra szólította fel az MNB-t, pontosabban a tulajdonost: a magyar államot, hogy állítsa helyre a jegyzett tőke szintjét. *Számolja fel a bank veszteséges működését, egy átmeneti időszak alatt...* Az ECB továbbá megróttta a magyar kormányt, hogy meghosszabbította a korábban bevezetett betéti kamatstopot, és fenntartotta a jegybanki diszkontkötvények vásárlásának megtiltását is mindazoknak, akikre a betéti kamatstop vonatkozik. (Ezt a lépést a forintárfolyam zuhanása váltotta ki, s a banki – úgymond – „illegális” haszonszerzést szeretne volna korlátozni.) Ezzel a lépéssel a kormány beleavatkozott a monetáris politikába, sértve ezzel az MNB önálló döntéskörét. Egyes újságíróknak mindez alkalmasnak tűnt a magyar kormánypolitika kritikájára. Mint azonban a kerekasztal szakértőinek szavaiból kitűnt – noha messze nem a kormányt kívánták védeni – a kérdés nem ilyen egyszerű. *Másutt is működik a jegybank* – a jegyzett tőke elolvadása ellenére. És a világ nem minden országában olyan szigorú a jegybanki függetlenség értelmezése, mint az ECB-nél. Legalább is, az amerikai FED-et alapokmánya *kettős mandátummal* ruházza fel: az infláció elleni küzdelemmel, és a kormánypolitika segítségével. Ez utóbbi az ECB-nél nem azonos súllyal jelentkezik.

Tény, amit felidéztek, hogy a mértékadó ráta a régiókban hazánkban a legmagasabb, és a bruttó adósság is. Az Állami Számvevőszék továbbá megállapítja friss jelentésében, hogy a költségvetésben a jegybanki feltőkésítés fedezete nincs számításba véve. A Költségvetési Tanács túlzottan optimistának ítéli meg a most benyújtott 2024-es költségvetés számait, különösen a brüsszeli visszatartások és az ukrajnai helyzet hatása miatt.... Érthető hát a kormánypolitikával kapcsolatban a kritikai hangok jelentkezése.

Személyes meglátásom szerint azonban senki nem elemzi a régmúlt időkből visszamaradt hatások következményét. *Persze, hogy a mi adóssághelyzetiünk a legrosszabb a régióban,* hiszen eleve ezzel vágtunk neki a rendszerváltásnak. Hogy ekkortól fizetjük meg a legjobb barakk árát; de ezt nem akarja ma már senki tudomásul venni. Szeretnék mindenkit emlékeztetni, hogy az államadósságok hatása rendkívül elhúzódó. Ne mondogassa senki, hogy miért emlegetjük még mindig a múltat... Említettem már korábbi munkáimban, hogy a görögök 200 éven át fizették, az angolok a II világháború után ötven éven át fizették vissza az amerikaiaktól felvett államadósságaikat... Igen: mi meg valóban nem voltunk képesek az államadósságtól megszabadulni. Relatív mértéke ugyan az első Orbán- kormány alatt, a gyors gazdasági növekedés miatt százalékban csökkent, de maga az adósságállomány csak akkor volt részben visszafizethető, amikor a nemzeti vagyon létfontosságú részeit külföldi kézbe adtuk szociál-liberális kormányaink alatt, s ennek bevételeiből fizettük.. Az eladott közjóságok egy részét azonban végül is ésszerűségi okokból vissza kellett vásárolni, ami újra hátrahúzott minket a pirosba. Nem is beszélve arról, hogy 2004 után ismét csak az eladósodás terhére biztosította az akkori szociál-liberális kormány a reálbér-emelkedést. Aminek eredménye az adósságállomány növekedése volt, s aminek ismét csak 2010 után ittuk meg a levét. Nem, Nyugaton senki nem akceptálta a szocialista rendszer hibájára visszavezethető eladósodottságunkat. Azt se, hogy a dollárkamatok emelkedése hatására nőtt meg olyan drasztikusan. (Akkor is, mint most is, a FED kamatpolitikája hatalmas államadósság-emelkedést generált.) Nálunk is, mint az eladósodott fejlődő világban...De azokon annak idején a Brady tervvel segítettek.. Rajtunk nem! Ebben az összefüggésben senki nem vizsgálta gazdaságpolitikánk szűk játékerét...)

Sok érdekes megállapítás hangzott el a vita során. Róna Péter nem csak a legszűkebb pénzügy-politikai technikai kérdésekre koncentrált, hanem a jelen gazdaságpolitika egészére. Ebben természetesen van igazság, mert nyilván nem a múlt bűne minden, ami van.

Az is igaz Róna Péter részéről, hogy a jelen gazdaságpolitika legnagyobb problémája a lakosság keresletének alacsony szintje, a szűk belső piac. A fogyasztás, vagy a bérek alacsony aránya a profitokhoz képest a GDP-ben... Igencsak ajánlom ehhez hozzáolvasni a Botos Józseffel írt tanulmányunkat: „Politikai ciklusok – gazdasági adatok”...¹ Érdemes itt arra felfigyelni, hogy a bér/GDP arány – amire Róna Péter hivatkozik – 1960 óta *a legalacsonyabb a Horn kormány alatt volt!!* Surányi pedig azt bizonygatja, hogy a költségvetési elosztás 1994

¹ Megjelent a Corvinus internetes Világgazdaság.hu folyóiratában.

után "rendben volt", egészen 2002-ig... Az meglehet, de a nemzet polgárainak a helyzete bizony nem volt rendben... Hogy mennyi magyar infrastrukturális tőkejóságot adtak egyébként külföldi kézbe –fix tőkehozamot garantálva –, arról nem esik szó; csak hogy visszautaljak az előbbieken mondottakra. . Márpedig az ilyen külföldi tőkebevonás esetében a tőkehozadékok kifizetéséhez szükséges deviza soha nem termelődik ki! Ez pedig – Barry Eichengreen megfogalmazása szerint –, a *gazdaságpolitika eredendő bűnének kategóriájába tartozik.*

Az is igaz, hogy hosszú távú gazdaságpolitika kell. És jó struktúra-politika. Surányiék – minden monetáris politikai ismeret-többletük ellenére, amely imponáló volt –, erre egyáltalán nem adnak választ, hogy *az pontosan mi is lenne?*... Mindig van utalás arra, hogy valami *nem jó*, de hogy mi is lenne a megfelelő, azt valahogy senki nem írja meg konkrétan, a kritikusok részéről... Vajon tényleg csak az a probléma nálunk, hogy az ultraliberális kapitalista piac-követés nem kielégítő? A piac – ezt elismerjük – ugyan kétségkívül, mindig megoldja a problémákat; de kérdéses, hogy kinek a javára. Qui prodest??? (Érdemes ehhez elolvasni Robert Reich egyik legújabb könyvét is, melyben erről ír. (Who Rigged It, How We Fix It. Alfred A Knopf, New York 2020)

Számomra megindító volt továbbá a beszélgetés során annak elismerése, hogy még ez évben is csak a mezőgazdaságtól várhatjuk, hogy az országot segít kihúzni nehéz helyzetéből... Egész legújabb kori történelmünk során mindig erre számíthattunk. A sokszorosan megterhelt, elhanyagolt, gazdaságpolitikai hátrányban lévő vidékre, agrárgazdaságunkra...

Csongrád, 2023. július